

Kinderhandel: Een probleem van deze tijd?

Inhoud

TEN GELEIDE	
Prof. Dr. Jan Wouters	blz. 3
INLEIDING	blz. 5
I. WAT IS KINDERHANDEL	blz. 7
1. Definities	blz. 7
2. Kinderhandel: een universeel fenomeen	blz. 9
II. DE OORZAKEN	blz. 11
1. De vraag	blz. 11
2. Het aanbod	blz. 14
III. HET SPECIFIEKE PROBLEEM VAN DE HANDEL IN VROUWEN EN MEISJES	blz. 15
IV. OVER WELKE 'WAPENS' BESCHIKKEN WE OM KINDEREN TE BESCHERMEN TEGEN UITBUITING EN KINDERHANDEL?	blz. 17
1. Het Kinderrechtenverdrag	blz. 17
2. De betrokkenheid van de nationale regeringen	blz. 18
3. De rol van de internationale organisaties	blz. 19
3.1. De Verenigde Naties	blz. 19
3.2. UNICEF	blz. 20
3.3. De Internationale Arbeidsorganisatie	blz. 22
3.4. De Internationale organisatie voor Migratie	blz. 22
4. Interpol en andere vormen van internationale politionele samenwerking	blz. 24
5. De Niet-Gouvernementele Organisaties	blz. 24

V. EN BELGIË?	blz. 26
VI. TOT SLOT ENKELE VASTSTELINGEN EN CONCLUSIES	blz. 28
1. Het gebrek aan betrouwbare gegevens	blz. 28
2. Het belang van samenwerking tussen de verschillende instanties	blz. 29
LIJST VAN NUTTIGE ADRESSEN, TELEFOONNUMMERS EN SITES	blz. 31

Aan deze publicatie werkten mee:

- Het Informatiecentrum voor de Verenigde Naties te Brussel
- De Vereniging voor de Verenigde Naties
- Het Belgisch Comité voor UNICEF
- De Internationale Arbeidsorganisatie, Bureau te Brussel
- De Internationale Organisatie voor Migratie, Bureau te Brussel
- De Federale Gerechtelijke Politie, Cel Mensenhandel

Ten geleide

DOOR PROF. DR. JAN WOUTERS,
VOORZITTER VVN

Dit bijzonder nummer van *VVN-Berichten* behandelt een verscheidenheid van situaties, een veelheid van individuele verhalen, waarin één element centraal staat: de uitbuiting van kinderen. Soms halen deze verhalen uitgebreid de wereldpers, zoals het geval was in april 2001 met de mysterieuze veerboot 'Etireno' die langs de West-Afrikaanse kust voer en honderden kindslaven zou vervoeren, wat achteraf overigens niet waar bleek te zijn. Veel vaker echter gaat het om heel individuele drama's van kinderen die onder valse voorwendsels of door bruto geweld in een systeem van exploitatie zijn gelokt.

Als Vereniging voor de Verenigde Naties kunnen wij niet anders dan dit thema naar voren schuiven: er is immers sprake van wereldwijde netwerken van exploitatie, waarin er een wisselwerking bestaat tussen de vraag in de geïndustrialiseerde wereld (prostitutie, illegale adoptie, organenhandel, goedkope arbeid...) en het 'aanbod' van kwetsbare kinderen in ontwikkelingslanden, maar ook dicht bij huis. Lakse regelgeving en een gebrek aan internationale samenwerking werken de groei van deze trafieken in de hand.

De Verenigde Naties en de gespecialiseerde organisaties binnen en buiten de VN-familie hebben dan ook actie ondernomen om de schande van de kinderhandel uit de wereld te helpen. Zij doen dit op verschillende manieren: enerzijds pakken zij door middel van internationale afspraken en politieke samenwerking de kinderhandel zelf aan, maar anderzijds willen zij ook de achterliggende redenen die deze praktijken bevorderen uit de wereld helpen. Het invoeren en daadwerkelijk handhaven van leerplichtonderwijs, een afdoende registratie van kinderen bij hun geboorte, het dichten van de welvaarts kloof in de wereld en het informeren van alle bevolkingslagen over de risico's waarin zij hun kinderen ongewenst kunnen brengen, dragen bij tot een klimaat waarin kinderhandel minder makkelijk kan gedijen.

Daarnaast is het zo dat dit internationale kader moet worden aangevuld door nationale initiatieven tegen deze kwaal. België beschikt op dit ogenblik, mede door de tragedie van de zaak-Dutroux, over een afdoende regelgeving, maar mag niet op zijn lauweren rusten. Nieuwe technologieën zoals het internet zorgen voor nieuwe vormen van uitbuiting van kinderen. De toename van minderjarige asielzoekers zorgt voor een stroom van kwetsbare kinderen die een makkelijk slachtoffer kunnen worden van allerlei vormen van exploitatie.

In dit bijzonder nummer van VVN-Berichten publiceren we de tekst van de pedagogische brochure die tot stand kwam op initiatief van UNIC, het Informatiebureau van de Verenigde Naties. Via deze publicatie willen we als vereniging bijdragen aan een voortdurend geïnformeerd maatschappelijk debat, op alle niveaus, zodat de strijd tegen kinderhandel een zaak wordt van, voor en door ons allen..

“Niemand zal in slavernij of horigheid gehouden worden. Slavernij en slavenhandel in iedere vorm zijn verboden.”

Artikel 4, Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

Kinderhandel: Een probleem van deze tijd

Inleiding

Mensenhandel, slavenhandel, is iets wat al eeuwen bestaat. Pas in de 19de eeuw kwam er wereldwijd protest tegen en kwamen er acties op gang. In het begin van de vorige eeuw werden er internationale afspraken gemaakt om de slavenhandel overal te verbieden en af te schaffen. Toch bestaat mensenhandel nog steeds, zelfs de handel in kinderen. Het is een echt internationaal probleem geworden: men spreekt zelfs van een ‘epidemie’. Naar schatting zijn jaarlijks zo’n 1.2 miljoen kinderen het slachtoffer van mensenhandel.

Vandaag de dag is mensenhandel, naast de wapen- en drugshandel, een van de belangrijkste bronnen van inkomsten van de georganiseerde misdaad. Uit studies van de Verenigde Naties blijkt dat mensenhandel jaarlijks zeven tot tien miljard euro opbrengt. En de risico’s voor de handelaars zijn minimaal.

Allerlei organisaties proberen het verschijnsel van de mensenhandel in kaart te brengen en te bestrijden, van de Verenigde Naties en andere internationale organisaties tot de Europese Unie en nationale politie- en hulpdiensten. In het kader van de Verenigde Naties werden internationale afspraken gemaakt en kwam belangrijke regelgeving tot stand.

Deze brochure gaat dieper in op het fenomeen van de handel in kinderen. Wat is het precies? Wat zijn de oorzaken? Hoe kunnen we kinderhandel bestrijden en hoe kunnen we de kindslachtoffers helpen? Voor een discussie ten gronde dienen deze vragen te worden aangevuld met gegevens over de verschillende internationale organisaties die op dit terrein werkzaam zijn en over de acties die ondernomen worden zowel op nationaal als internationaal vlak. Kinderhandel is immers een bij uitstek internationaal fenomeen, en dient in de eerste plaats gezamenlijk, en op internationaal vlak, te worden bestreden. Tenslotte pleiten we voor een grondige samenwerking tussen de verschillende organisaties. Communicatie, het uitwisselen van informatie en gegevens, en een aangepaste wetgeving, vormen de basis voor een doeltreffende strijd tegen de handel in kinderen.

I. Wat is kinderhandel?

1. DEFINITIE

Kinderhandel is een proces in verschillende fases: het speelt zich af in de gemeenschap waartoe het kind behoort, maar ook in de transitplaatsen en de plaatsen van bestemming. Elk kind dat uit zijn woonplaats wordt weggehaald en wordt uitgebuit is slachtoffer van kinderhandel. Elke persoon die medeplichtig is aan een dergelijke situatie en er winst uit maakt is een kinderhandelaar.

■ Handel in of smokkel van kinderen?

In de spreektaal verwart men vaak de termen 'kinderhandel' en 'kindersmokkel'. Voor de kindslachtoffers gaat het uiteraard om veel meer dan een simpele kwestie van woorden. Eenvoudig gezegd: kinderhandel, net als kindersmokkel, houdt een verplaatsing in van het kind van punt A naar punt B (in hetzelfde land of in het buitenland) met tussenkomst van criminele organisaties. Het verschil zit in het feit dat kinderhandel altijd een element van uitbuiting inhoudt, of het nu gaat om economische (dwangarbeid) of commerciële uitbuiting (bijvoorbeeld de verkoop van kinderen voor adoptie). Dus, een kind dat in een vreemd land huishoudelijke taken uitvoert is een slachtoffer van kinderhandel. Maar een kind dat samen met gesmokkelde familieleden gevonden wordt in een vrachtwagen is een slachtoffer van kindersmokkel. Het is zeker zo dat men in het laatste geval ook zou kunnen zeggen dat er sprake is van een vorm van uitbuiting gezien de aanzienlijke bedragen die deze mensen vaak moeten betalen aan de smokkelaars. Maar het doel is niet noodzakelijk de uitbuiting van het kind. Eens de bestemming bereikt kan het kind herenigd worden met zijn/haar familie en kan het zijn/haar vrijheid terugkrijgen. Culturele en historische elementen bemoeilijken echter de zaken. In Oost-Afrika bijvoorbeeld is er voor sommige regeringen geen sprake van de term 'kinderhandel' aangezien het teveel geassocieerd wordt met de vroegere slavenhandel. Aan ieder te beoordelen of kindslachtoffers al of niet onder deze definitie vallen! ■

Sinds kort bestaat er een officiële definitie van 'mensenhandel'. Op 15 november 2000 werd door de Verenigde Naties het 'Protocol van Palermo' aangenomen: het *Protocol voor de Preventie, de Bestrijding en de Bestrafing van Mensenhandel, in het bijzonder de Handel in Vrouwen en Kinderen*. Dit is een aanvullend protocol bij het 'Internationaal Verdrag tegen de Transnationale Georganiseerde Misdad'. Volgens het Protocol gaat het bij mensenhandel om:

- "het rekruteren, vervoeren, overbrengen, herbergen of in ontvangst nemen van personen,
- onder bedreiging of met gebruik van geweld of andere dwangmiddelen, of door ontvoering,
- onder valse voorwendselen,
- met machtsmisbruik, of gebruik makend van de kwetsbare positie van het slachtoffer,
- tegen betaling in geld of andere voordelen,
- met het oog op exploitatie en uitbuiting."

Er wordt wel gesteld dat mensenhandel niet verwerpelijk of strafbaar is als het slachtoffer zijn toestemming heeft gegeven tot de transactie. In veel gevallen werden de slachtoffers echter misleid over de werkelijke bedoeling van de handelaars, of over de uiteindelijke bestemming. Kinderen jonger dan 18 jaar worden ook nooit geacht hun toestemming te hebben gegeven. Daarom ook zegt het Protocol dat de vraag of de minderjarige al dan niet zijn toestemming heeft gegeven niet van belang is.

■ Enkele juridische termen

Een *Verdrag* is een akkoord tussen Staten (soms ook tussen Staten en internationale instellingen) waarbij juridisch bindende afspraken worden gemaakt en dat beheerst wordt door het internationaal recht. Er zijn bilaterale verdragen, die tussen twee Staten worden afgesloten, en multilaterale verdragen waarbij meerdere Staten partij zijn.

De term *Conventie* wordt in principe gebruikt voor een (multilateraal) verdrag dat tot stand is gekomen in het kader van een internationale organisatie, zoals de Internationale Arbeidsorganisatie.

Pact of Handvest is een meer plechtige naam voor een verdrag en wordt meestal gebruikt voor verdragen met een grote politieke betekenis.

Een *Protocol* is een verdragstekst die is aangehecht aan een bestaand verdrag, hetzij om die tekst te amenderen, hetzij om specifieke regels voor bijzondere situaties toe te voegen.

Na afloop van de onderhandelingen gaan de onderhandelaars van een verdrag over tot de *parafering* van de tekst. De tekst wordt op die manier officieel vastgesteld en vervolgens aan de nationale overheden voorgelegd.

De *ondertekening* van een verdrag impliceert dat de ondertekenende staat principieel akkoord gaat met dat verdrag, en vanaf dan geen handelingen zal onderne-

men die ingaan tegen de doelstellingen ervan.

Ratificatie of bekrachtiging is de internationale handeling waardoor een staat zich definitief bindt aan een verdrag. In de meeste landen kan dit pas gebeuren nadat het Parlement, meestal in de vorm van een instemmingswet, zijn goedkeuring aan het verdrag heeft gegeven. Daarna wordt een oorkonde, ondertekend door het staatshoofd of door de minister van buitenlandse zaken, overgemaakt aan de andere verdragspartijen of neergelegd bij de depositaris van het verdrag, d.i. vaak het secretariaat van een internationale organisatie.

Een verdrag *treedt* vervolgens *in werking* op de wijze die het zelf bepaalt. Meestal gebeurt dit nadat een minimum aantal Staten het verdrag heeft geratificeerd. ■

2. KINDERHANDEL IS EEN UNIVERSEEL FENOMEEN

Kinderhandel komt voor in alle continenten. Alle landen kunnen er mee geconfronteerd worden, als land van herkomst, van bestemming, of als transitland. De 'routes' van de kinderhandel veranderen naargelang de heersende wetgeving in een bepaald land, crisissen die de vraag en het aanbod voeden, of de wensen van de vragende partij. De grote handelswegen zijn tamelijk bekend. De hier geciteerde landen zijn voorbeelden, de lijst is helaas niet compleet omdat kinderhandel geen grenzen kent...

Europa

In Europa worden kinderen afkomstig uit Oost-Europa en Afrika verkocht en uitgebuit in het Westen om er te bedelen, te werken, drugs te verkopen of zich te prostitueren. Ook in België. Europa is ook een belangrijke bestemmingsregio voor kinderen die het slachtoffer zijn van illegale adoptie.

Afrika

UNICEF (het Kinderfonds van de Verenigde Naties) schat dat ongeveer 200.000 kinderen in West-Afrika jaarlijks het slachtoffer worden van kinderhandel. De handel in jongens uit Mali naar plantages in Ivoorkust, en in kinderen uit Benin of Togo naar Gabon en Nigeria, zijn de meest voorkomende routes van kinderhandel. Maar ook andere landen worden erdoor getroffen.

Azië

In Azië is vooral Thailand een draaischijf naar andere landen in de regio. Ook India kent een aantal 'routes', waaronder de handel in meisjes vanuit Nepal en Bangladesh naar Indische bordelen en de handel van jongens naar het Midden Oosten om daar als jockey te werken in kamelenraces...

Amerika

Guatemala en Mexico vormen een draaischijf voor kinderhandel tussen Midden- en Noord-Amerika. In Peru, Bolivia, Argentinië, Chili en Brazilië bestaan er echter ook regionale netwerken. Zo worden kinderen uit Haïti naar de Dominicaanse Republiek gestuurd om er te werken op plantages of in de prostitutie.

■ **En België?**

Ook België wordt geconfronteerd met het verschijnsel kinderhandel. Het gaat hierbij zowel om seksuele als economische uitbuiting van kinderen afkomstig uit Oost-Europa, Centraal- en Oost-Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Ons land is een draaischijf voor de kinderhandel naar andere Europese landen. Kinderhandel komt meer en meer in handen van de georganiseerde misdaad, bijvoorbeeld de Albanese maffia die jonge meisjes 'invoert' voor prostitutie, en jonge kinderen om te bedelen.

Bron: Kinderen van de 21ste eeuw. Uitbuiting in Noord en Zuid, Verslag studiedag op 4 december 2001, ECPAT, Brussel 2002 ■

II. De oorzaken

Blijkbaar zijn er een aantal factoren die kinderhandel bevorderen. Daarbij kunnen zowel de factoren aan de 'vraag' zijde (de zogenaamde 'pushfactoren') als die aan de zijde van het 'aanbod' (de 'pullfactoren') een rol spelen. In het algemeen kun je zeggen dat het fenomeen van de globalisering, met haar mogelijkheden voor snel en goedkoop transport, de ontwikkeling van toerisme en moderne communicatiemiddelen (GSM, internet,...), en de uitgebreide internationale (criminele) netwerken, daarin zeker een heel belangrijke rol spelen.

1. DE VRAAG

De vraag bepaalt de markt! Kinderhandel is het resultaat van de vraag naar goedkope arbeidskrachten maar ook van de vraag naar meisjes en jongens voor de seksindustrie. Naast deze twee essentiële factoren zijn er echter nog andere elementen die mede de vraag bepalen.

De vraag naar goedkope arbeidskrachten door een economische malaise of voor seizoenarbeid

In veel landen heeft een onevenwicht tussen het aanbod en de vraag naar mobiele werkkrachten voor lagergeschoolde jobs en voor werk in de dienstensector ervoor gezorgd dat de vraag enorm is toegenomen. Kinderen uit achtergestelde regio's of uit etnische minderheden in arme landen, maar ook marginale kinderen uit rijke landen, worden gedwongen te werken om een schuld af te betalen of om bij te dragen aan de kosten van het huishouden.

De specifieke vraag voor de seksindustrie

Sekstoerisme

■ **Sekstoerisme**

Rijke Europeanen die naar Thailand of naar Cambodja reizen, niet om de rijke cultuur te ervaren maar enkel en alleen om hun seksuele perversiteiten bot te vieren op plaatselijke kinderen van zes jaar en jonger, zijn helaas een harde reali-

teit. Zo was er een man die deze landen driemaal per jaar voor een zestal weken bezocht. Zijn eerste bezigheid na aankomst was, op zoek gaan naar kinderen die hij vervolgens 'huurde' voor ongeveer 20 euro per dag. Hij bracht ze naar zijn hotelkamer waar hij ze onderwierp aan de ergste vormen van seksueel misbruik. Een en ander werd gefilmd en met deze films overtuigde hij vrienden in zijn thuisland om dit ook eens te proberen. Voor de prijs hoefden ze het niet te laten. De video-opnamen werden ook op het internet ter beschikking gesteld. Een fictief verhaal? Neen, harde realiteit. De persoon in kwestie werd gearresteerd en kreeg 15 jaar opsluiting, maar vele honderden anderen worden helaas nooit gepakt.

Bron: Federale Gerechtelijke Politie ■

Pedopornografie

■ Internet

Internetsites creëren een virtuele ruimte waarin mensen kunnen communiceren met elkaar. De populariteit van o.a. Yahoo ... leidt tot een stijgend misbruik van deze toepassingen. Zo is er het verhaal van een 13-jarig meisje dat een 18-jarige vriend had. Blijkbaar moet zij toegelaten hebben dat er naaktfoto's in zeer gewaagde poses van haar genomen werden. Na het afspringen van de relatie heeft het ex-vriendje een MSN groep gesticht, de foto's erin geplaatst en haar GSM-nummer erbij gezet. Hij liet het uitschijnen dat zij een meisje was op zoek naar opwindende seks, liefst met oudere mannen. Ten gevolge hiervan is het meisje het onderwerp van spot geworden op school, heeft ze problemen met haar ouders, leerkrachten en vooral met zichzelf, en wordt ze constant lastiggevallen door pedofielen die haar herinneren aan de beloften gedaan in de MSN community. Bovendien is het zo dat deze foto's op het Internet zijn: ze zullen blijven opduiken in verzamelingen en aangeboden worden aan iedereen die erom vraagt.

Bron: Federale Gerechtelijke Politie ■

De vraag naar jonge maagden uit vrees voor Aids

Het Aids (Acquired Immune Deficiency Syndrome) virus dat zich onder andere via seksueel contact verspreidt, vernietigt vele levens. Bang om besmet te worden, verkiezen mannen, seksuele betrekkingen te hebben met maagden. In bepaalde landen denkt men zelfs dat seksueel contact met kinderen Aids geneest! Op die manier worden veel kinderen besmet met het virus.

Gedwongen bedelarij

Kinderen worden gekocht of ontvoerd om op straat te bedelen voor georganiseerde criminele netwerken.

Sport

Bij sommige sportclubs, vooral voetbalclubs, worden jonge talentvolle kinderen opgespoord, getraind, naar het land van bestemming gebracht en aangeworven, soms na het vervalsen van hun identiteitskaart wat hun leeftijd betreft. Indien ze niet voldoen aan de verwachtingen van de club worden ze aan hun lot overgelaten.

De handel in organen

Allerlei geruchten doen hierover de ronde bij het grote publiek. Er zou sprake zijn van kinderhandel met het oog op het wegnemen van organen ten behoeve van zieke personen die het zich financieel kunnen veroorloven. Formele bewijzen van deze praktijken zijn er nog niet, maar het bestaan ervan is niet ondenkbaar. Wel is tijdens recente rechtszaken een ander fenomeen aan het licht gekomen: het gebruiken van organen van kinderen bij rituele genezingspraktijken.

Internationale adoptie

De wettelijke procedures voor adoptie zijn vaak lang en frustrerend. Soms beslissen de toekomstige ouders, om beroep te doen op alternatieve wegen; zo moedigen ze bepaalde zorgwekkende kinderhandelpraktijken aan.

Kindsoldaten

Kinderen worden weggehaald uit hun dorp, uit speeltuinen, uit scholen, om verkocht te worden en vervolgens onder dwang ingelijfd te worden bij gewapende troepen in hun land of in een buurland. Zij werken als verkenners, spionnen, dragers, koks, soldaten en vaak als seksslaven, zowel jongens als meisjes.

Uitbuiting van een kind betekent: maximale winst en minimale risico's. De handel in kinderen is uitermate winstgevend. Waar drugs en wapens slechts eenmaal verkocht kunnen worden, brengen kinderen veel meer op. Een kleine bedelares die te groot wordt en dus minder rendabel – ze wekt minder medelijden! – kan overgeheveld worden naar de prostitutie. De risico's zijn minimaal. In regio's waar niet of nauwelijks sprake is van enig wettelijk gezag, waar wetgeving tegen mensenhandel niet wordt afgedwongen of waar een klimaat heerst van corruptie, lopen mensenhandelaars weinig risico te worden gestraft. Zelfs met de meest geavanceerde middelen en een efficiënte wetgeving is het moeilijk criminele organisaties op te sporen.

2. HET AANBOD

De 'voorraad' betreft vooral, maar niet noodzakelijk, de meeste kwetsbare mensen:

- kinderen van arme families;
- niet schoolgaande kinderen;
- kinderen van gemarginaliseerde gemeenschappen;
- kinderen van minderheidsgroepen;
- meisjes die slachtoffer zijn van genderdiscriminatie;
- kinderen die in een kwetsbare positie verkeren door oorlog, natuurrampen, of omdat ze in de illegaliteit zijn beland;
- kinderen onder de hoede van instellingen, weeshuizen ...

Een typisch cliché is dat iedere arme familie een kwetsbare familie is. Inderdaad, armoede is een belangrijke factor maar ze is niet de enige die uitbuiting in de hand werkt. Het is vaak uit onwetendheid dat families hun kinderen naar een andere stad of zelfs naar het buitenland sturen. Beloften van betere levensomstandigheden, toegang tot onderwijs of een goedbetaalde job blijken veelal holle beloften te zijn. Kinderen worden beroofd van hun vrijheid, worden gedwongen te werken in mensonterende omstandigheden of gedwongen zich te prostitueren.

- In veel gemeenschappen in Zuid-Azië brengt het huwelijk van een meisje vaak een ondraaglijke financiële last mee voor de familie. De ouders moeten grote geldsommen en geschenken geven aan de ouders van de toekomstige bruidegom (de bruidsschat). Criminele organisaties die zich bezig houden met vrouwenhandel maken daar gebruik van.

Zo overkwam een familie uit het Zuidoosten van Nepal het volgende. Een keurige jongeman had contact opgenomen met de vader en hem om de hand van zijn 16-jarige dochter gevraagd. Er was geen bruidsschat nodig. Gerustgesteld dat ze geen man moesten zoeken voor hun dochter en niet moesten voldoen aan de financiële eisen die zijn familie had kunnen stellen, organiseren de ouders het huwelijk. Enkele dagen later vertrekt het paar, officieel om zich te begeven naar het dorp van haar echtgenoot. In werkelijkheid waren ze op weg naar een Indisch prostitutiehuis. Dankzij de oplettendheid van een van de dorpsbewoonsters kon het meisje teruggebracht worden naar haar geboortedorp. ■

III. Het specifieke probleem van de handel in vrouwen en meisjes

De laatste jaren neemt men een groeiende 'feminisering' van de mensenhandel waar. Traditioneel emigreren mannen en zijn zij de broodwinners. Tegenwoordig maken moeilijke economische omstandigheden dat ook vrouwen andere horizons gaan verkennen om financieel bij te dragen tot het onderhoud van het gezin. Volgens de statistieken maken vrouwen nu zelfs meer dan de helft uit van alle permanente migratiestromen! Een gebrek aan legaal werk in het thuisland maakt dat migranten – dus ook vrouwen – hun toevlucht nemen tot alternatieve migratiewegen. Criminele organisaties stellen vaak voor deze mensen te helpen bij het zoeken naar werk in het buitenland. Zo worden vrouwen het slachtoffer van mensenhandel: eens in de clandestiniteit zijn ze overgeleverd aan gewetenloze mensen. Sommigen hebben nog schulden af te betalen en werken zonder salaris, zonder sociale zekerheid, zonder verlof. Anderen zijn verplicht zich te prostitueren. Om te vermijden dat ze zouden ontsnappen wordt hun paspoort afgenomen. Vaak zijn ze de taal van het land niet meester en hebben zo weinig kans zich te bevrijden.

De strijd tegen de slavenhandel en de 'handel in blanke slavinnen' dateert al uit het begin van de vorige eeuw en de eerste internationale verdragen over die materie kwamen al tot stand in het kader van de voorloper van de Verenigde Naties, de 'Volkenbond'. Die verdragen werden later onder de Verenigde Naties verder gehandhaafd en versterkt. Maar de laatste jaren is gebleken dat deze verdragen niet voldoen in de strijd tegen de moderne vormen van mensenhandel en de daaraan gekoppelde internationale georganiseerde misdaad.

■ **Loverboys**

Een aantal organisaties die werken op het gebied van prostitutie in België heeft met onrust het fenomeen 'loverboys' vastgesteld. De meisjes worden verleid door een 'loverboy' die hun geschenkjes en kleine attenties geeft. Eens haar vertrouwen gewonnen, verplicht hij het meisje door chantage en bedreigingen zich te prostitueren. Deze praktijken worden gebruikt voor het werven van meisjes uit Oost-Europa en

andere landen. De meisjes worden in hun land vaak verliefd op een charmante jongen die in België woont. Wanneer ze naar België komen om hun geliefde terug te zien belanden ze vaak in de prostitutie.

Bron: Federale Gerechtelijke Politie ■

Zoals we hierboven al zagen (zie pagina 8), kwam er in het jaar 2000 een *Verdrag van de Verenigde Naties tegen de Transnationale Georganiseerde Misdad* tot stand, waaraan een bijvoegsel, het *Protocol voor de Preventie, de Bestrijding en de Bestrafing van Mensenhandel, in het bijzonder de Handel in Vrouwen en Kinderen*, werd toegevoegd. Het Verdrag en het Protocol formuleren, naast een definitie van wat we onder mensenhandel verstaan, verplichtingen voor de landen die er partij bij zijn om in hun eigen nationale wetgeving mensenhandel strafbaar te stellen, de activiteiten van mensenhandelaars te voorkomen en de daders op te sporen en streng te bestraffen. Daarnaast, en al even belangrijk, wordt er in het Protocol de nadruk op gelegd dat Regeringen vooral ook hulp moeten verlenen aan de slachtoffers van mensenhandel: juist kindslachtoffers dienen te worden opgevangen, en onderdak, onderwijs en verzorging te krijgen. (Het Verdrag is op 29 september 2003 in werking getreden, het Protocol nog niet).

Ondanks de groeiende feminisering van de mensenhandel mag men niet vergeten dat ook mannen er vaak het slachtoffer van zijn. Internationale organisaties moeten daar dus rekening mee houden bij hun acties. Een aangepaste benadering, naar leeftijd en geslacht, is steeds vereist.

IV. Over welke ‘wapens’ beschikken we om kinderen te beschermen tegen uitbuiting en kinderhandel?

1. HET KINDERRECHTENVERDRAG

Op 20 november 1989 aanvaardde de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties unaniem het 54 artikelen tellende Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind. Het is het meest specifieke internationale instrument in de strijd tegen de handel in kinderen.

Het Verdrag definieert een kind als iedere persoon onder de 18 jaar. Het bepaalt in het algemeen dat kinderen recht hebben op verzorging, bescherming en respect.

Van nu af aan hebben kinderen dan ook het recht op een eigen mening en het recht om daar vrij voor uit te komen. En wanneer een beslissing wordt genomen betreffende de situatie of de toekomst van het kind, moet het belang van het kind voorop staan.

Kinderen hebben het recht op gezondheid en een aangepaste gezondheidszorg. Maar bovenal dienen ze gespaard blijven van elke vorm van lichamelijk en geestelijk geweld, zoals seksueel misbruik, economische uitbuiting, foltering en inzet in gewapende conflicten.

■ Het Kinderrechtenverdrag

Artikel 8: “Wanneer een kind op niet-rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn identiteit, verlenen de staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit snel te herstellen.”

Artikel 11: “De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van het ongeoorloofde overbrengen van kinderen naar en niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland ...”

Artikel 32: “De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen,

of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of sociale ontwikkeling van het kind”.

Artikel 34: “De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a. een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b. kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c. kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal”.

Artikel 35: “De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel of in welke vorm ook”. ■

Ondanks het feit dat in het Kinderrechtenverdrag zelf al ondubbelzinnig wordt gesproken over de verkoop en het misbruik van kinderen, werd het nodig geoordeeld, nog een bijkomend protocol op te stellen, het *‘Protocol inzake de Verkoop van Kinderen, Kinderprostitutie en Kinderpornografie’* van 25 mei 2000. Naast seksuele uitbuiting wordt hierin ook de verkoop van kinderen of van organen van een kind strafbaar gesteld, evenals dwangarbeid van kinderen en het bemiddelen bij illegale adoptie.

2. BETROKKENHEID VAN NATIONALE REGERINGEN

Vrijwel alle landen van de wereld hebben het Kinderrechtenverdrag inmiddels geratificeerd: ze hebben daarmee de verplichting op zich genomen om de bepalingen van het Verdrag te respecteren en kunnen daar dus op worden aangesproken. Rijke landen verplichten zich bovendien om Regeringen van armere landen te helpen bij het realiseren van de rechten van kinderen.

De Staten die het Verdrag geratificeerd hebben “verbinden zich ertoe, alle wettelijke en administratieve maatregelen te nemen die nodig zijn om de kinderrechten te beschermen en te verzekeren”.

Die Staten moeten ook regelmatig rapporten indienen bij het VN-Comité voor de Rechten van het Kind dat toeziet op de vooruitgang die elke Staat heeft geboekt in verband met de toepassing van het Verdrag. Staten moeten in ieder geval:

- een gedetailleerde agenda opstellen voor hun beleid in verband met de bescherming van de rechten van het kind, en de strijd aanbinden tegen kinderhandel;
- preventieve maatregelen nemen in dat verband;

- de nationale wetgeving aanpassen aan de fundamentele beginselen neergelegd in het Verdrag;
- op de begroting voldoende middelen voorzien voor de bescherming van het kind;
- de gemeenschap voor haar verantwoordelijkheid stellen en de publieke opinie sensibiliseren voor de noodzaak, kinderen te beschermen tegen elke vorm van discriminatie en uitbuiting, dus ook tegen de handel in kinderen;
- de gemeenschap (ook de kinderen zelf) betrekken bij de bescherming van kinderen en bij de strijd tegen kinderhandel.

In veel landen werden inmiddels ook nationale instanties opgericht voor de bescherming van kinderen. Zo is in België het *Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding* belast met de opvang van slachtoffers van mensenhandel, en doet ook *Child Focus* belangrijk werk, met name voor het opsporen van verdwenen kinderen.

3. DE ROL VAN INTERNATIONALE ORGANISATIES

Internationale organisaties spelen een sleutelrol bij de bescherming van kinderrechten in het algemeen, en in de strijd tegen kinderhandel in het bijzonder. Ze verlenen aan Staten een constante ondersteuning in verschillende domeinen: bij het opstellen van een efficiënte wetgeving terzake, bij het uitvoeren van preventieve maatregelen, bij de vorming en training van politie- en douaneambtenaren, en bij de sensibilisering van de bevolking voor de gevaren van kinderhandel en voor de noodzaak om de rechten van kinderen te beschermen.

3.1 De Verenigde Naties

De Verenigde Naties is de Organisatie bij uitstek die kan werken aan het weg nemen van de oorzaken van mensenhandel: zij werkt niet alleen wereldwijd maar is ook actief op alle terreinen van de internationale samenleving. Anderzijds is de VN ook het meest geëigende forum voor een wereldwijde samenwerking bij de strijd tegen mensenhandel en de handel in kinderen.

i. Het vredeswerk van de VN

De VN zijn eigenlijk voortdurend bezig met het oplossen van conflicten en van crisissituaties in de wereld. Dat is niet alleen een taak voor de Veiligheidsraad, maar van alle organen van de VN, zoals de Algemene Vergadering, of de Economische en Sociale Raad, of het Internationaal Gerechtshof. De laatste jaren werd er ook actief gewerkt aan de strijd tegen de internationale georganiseerde misdaad en de mensenhandel, met name in het kader van het VN-Centrum voor Misdaadpreventie en Strafrecht.

ii. De VN en ontwikkelingssamenwerking

In haar vele ontwikkelingsprojecten en programma's werken de VN bij uitstek aan het wegnemen van de oorzaken van migratie en mensenhandel: het dichten van de kloof tussen rijke en arme landen.

iii. Het mensenrechtenproject van de Verenigde Naties

Het Handvest van de Verenigde Naties spreekt herhaaldelijk van de bescherming van de rechten van de mens. In 1946 al werd door de Algemene Vergadering de *VN-Commissie voor de Rechten van de Mens* opgericht.

De Commissie bestaat nu uit 53 lidstaten, komt eens per jaar bijeen (Genève) en bespreekt de 'toestand van de mensenrechten in de wereld'. Uiteraard een politiek zéér geladen agenda! Bepaalde landen worden jaren na elkaar bekritiseerd om hun mensenrechtenbeleid. Ook worden, in wat we de 'thematische aanpak' noemen, bepaalde soorten mensenrechtenschendingen besproken, zoals slavernij, of foltering, en nu ook kinderhandel en aanverwante praktijken. Deskundigen worden uitgestuurd om de toestand ter plaatse te bekijken en daarover aan de Commissie te rapporteren.

Het resultaat?

Echte sancties kan de Commissie niet treffen. De openbare bespreking, en kritiek, is het enige. Daarbij is het wel enorm belangrijk dat niet-gouvernementele organisaties, zoals bijvoorbeeld Amnesty International, of de Liga voor de Mensenrechten, met hun informatie bij dit officiële internationale forum terecht kunnen.

Maar eigenlijk heeft de Commissie vooral in de eerste jaren nog ander werk gedaan dat misschien nog belangrijker is geweest: na het opstellen van een plechtige '*Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens*', in 1948, kwam het opstellen van internationale verdragen over de rechten van de mens, met voor de staten echt bindende bepalingen, en met internationale controlemechanismen. Die maken het mogelijk om het gedrag van staten op de voet te volgen, te bekritisieren of, nog beter, met de Regeringen een continue dialoog aan te gaan over het nationale mensenrechtenbeleid.

Dat gebeurt naar aanleiding van rapporten die door Staten periodiek worden ingediend bij de VN-Comité's die bij ieder verdrag werden opgericht, of naar aanleiding van klachten bij zo'n Comité van personen die menen dat hun fundamentele rechten zijn geschonden. Voor de kwestie van de handel in kinderen is natuurlijk vooral het Verdrag voor de Rechten van het Kind van belang.

3.2 Het Kinderfonds van de Verenigde Naties (UNICEF)

Het Kinderfonds van de Verenigde Naties werd opgericht in 1946, met de bedoeling Europese kinderen die slachtoffer waren van de Tweede Wereldoorlog te helpen. Vandaag is UNICEF een van de grootste organisaties uit het VN-systeem: ze centraliseert haar activiteiten rond het welzijn van jonge moeders en

kinderen.

UNICEF vindt het belangrijk dat er een beschermend net wordt gecreëerd rond kwetsbare kinderen en heeft hiervoor acht 'pijlers' geformuleerd :

1. een verandering in bepaalde traditionele gewoonten, overtuigingen en gebruiken;
2. een sterke betrokkenheid vanwege de overheid;
3. een open debat in de media en de samenleving;
4. een aangepaste wetgeving en toezicht op de naleving van de wet;
5. versterking van de zelfredzaamheid van alle betrokkenen;
6. sensibilisering van de kinderen zelf;
7. opvolging en evaluatie;
8. bijstand aan slachtoffers.

Voor UNICEF is onderwijs voor jongens en meisjes heel belangrijk omdat het een uiterst doeltreffend middel is om hen te beschermen tegen kinderhandel. UNICEF lanceert ook wereldwijd sensibiliseringscampagnes : artikelen in kranten, getuigenissen op de radio, een open debat, zijn vaak voldoende om het publiek te wijzen op de gevaren van kinderhandel. UNICEF organiseert ook internationale seminaries voor mensen die actief zijn in de strijd tegen kinderhandel, zoals magistraten en politieambtenaren, zodat ze ideeën kunnen uitwisselen en hun werkmethodes op elkaar kunnen afstemmen.

Het Belgisch Comité voor UNICEF houdt zich bezig met de slachtoffers van kinderhandel door fondsen te verzamelen voor de financiering van specifieke programma's; het voert ook allerlei pedagogische en sensibiliseringscampagnes naar het grote publiek toe.

■ **Gevaarlijke traditionele gebruiken**

In bepaalde landen ligt de opvoeding van het kind niet uitsluitend bij de ouders. De families zijn uitgebreid en het gebeurt dus vaak dat kinderen het huis verlaten om bij een tante of een oom te gaan wonen. Deze traditie is vaak heel gunstig voor de kinderen, maar soms ook niet. Kinderen worden verplicht om te werken voor hun familie: ze doen huishoudelijk werk, zorgen voor de kinderen, en dat onder vaak onaanvaardbare omstandigheden. Eigenlijk gaat het hier om een ontaarding van een aloude traditie die erin bestond kinderen toe te vertrouwen aan een andere familie om er wat te helpen en een opleiding te krijgen. Het is dus heel belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van dergelijke praktijken. UNICEF België steunt een campagne in Benin om ouders bewust te maken van de gevaren van deze traditie. ■

3.3 De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)

Deze Organisatie was de eerste 'Gespecialiseerde Organisatie' van de Verenigde Naties. Haar werkgebied betreft de positie van arbeiders en hun werkomstandigheden. In dat verband stelt de Organisatie, waarin behalve Regeringsvertegenwoordigers ook afgevaardigden van vakbonden en werkgeversorganisaties een actieve rol spelen, internationale verdragen op, zogenaamde 'Conventies', waarin minimum normen worden geformuleerd voor alles wat 'arbeid' betreft. Vanuit de Organisatie wordt, via nationale rapporten en klachtenprocedures, ook toegezien op de manier waarop in bepaalde landen deze minimumnormen worden gerespecteerd.

De IAO speelt zo ook een heel belangrijke rol in de strijd tegen kinderarbeid. Ze helpt landen bij het opstellen van een efficiënte nationale wetgeving terzake. Ook zet ze landen aan, de nodige preventieve maatregelen te nemen en het kwaad te bestrijden dat kinderarbeid veroorzaakt. Wereldwijd worden miljoenen kinderen immers nog altijd ingeschakeld in het arbeidsproces, vaak onder onmenselijke omstandigheden. Daarbij zien ze zowel hun kansen op opleiding en ontwikkeling, als hun toekomstperspectieven tenietgaan.

In 1998 werd door de Internationale Arbeidsconferentie (de Algemene Vergadering van de IAO) '*Conventie 182*' aangenomen, een Verdrag dat de '*ergste vormen van kinderarbeid*' verbiedt. Deze Conventie wordt beschouwd als van zo groot belang dat ze zelfs bindend is voor Staten die haar niet geratificeerd hebben.

België heeft deze Conventie wel geratificeerd, in 2002.

3.4. De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)

De IOM, opgericht in 1951, is een intergouvernementele organisatie die als doel heeft regeringen bij te staan in het beheren van migratiestromen en in de strijd tegen mensensmokkel en -handel, en het respect voor de rechten van migranten te bevorderen. De IOM voert verschillende soorten campagnes, zowel in de landen van herkomst (vanwaar migranten vertrekken), als in de transitlanden (waarlangs migranten reizen) en de landen van bestemming (waar migranten zich vestigen).

- In de landen van herkomst worden vooral preventieve maatregelen genomen. De IOM maakt de migranten bewust van de gevaren van de mensenhandel, ze doet onderzoek naar de activiteiten van criminele organisaties en helpt regeringen bij de toepassing van de wetgeving.
- In de transitlanden en in de landen van bestemming komt de IOM tussen om hulp te bieden aan slachtoffers van mensenhandel. Ze zorgt voor onderdak en andere noodhulp en verleent juridisch advies.
- De IOM specialiseert zich ook in de organisatie van 'begeleide terugkeer'. In hun eigen land kunnen slachtoffers psychologische en economische bijstand genieten. Zo kunnen ze zich opnieuw integreren en opgedane trauma's

- verwerken.
- De IOM organiseert opleidingen om de bekwaamheid en expertise van politiediensten te verbeteren en douaniers te helpen bij de identificatie van handelaars en slachtoffers.
 - Het IOM-kantoor te Brussel sensibiliseert de Lidstaten en de Instellingen van de Europese Unie om zich in te zetten in de strijd tegen mensenhandel. Ook te Brussel lanceert de IOM projecten om slachtoffers van kinderhandel te helpen bij het terugvinden van hun familie in het land van herkomst. De IOM kijkt welke hulpvoorzieningen er bestaan in het land van herkomst en zorgt ervoor dat het slachtoffer bij zijn terugkeer geholpen wordt om zich zo goed mogelijk te herintegreren. Zo wordt elke situatie van een minderjarige geanalyseerd door een Commissie samengesteld uit vertegenwoordigers van NGO's, van opvangcentra, van de Dienst Vreemdelingenzaken, van het Ministerie van Justitie, en de IOM. ■
 - **Het verhaal van Ilinca**

Ilinca is een Roemeense. Ze was veertien toen haar moeder voor de derde maal scheidde. Haar nieuwe schoonvader wilde dat ze ging studeren aan een goede school en verplichtte haar zich in te schrijven in een gereputeerd internaat, dat echter wel heel ver weg was van haar familie. Ze kon haar moeder maar af en toe bezoeken en vaak had ze het gevoel dat ze in de steek gelaten was. Op een dag stelde haar 17-jarige vriendin, Lavinia, haar voor weg te lopen van school en voor twee weken naar ex-Joegoslavië te gaan. Ilinca zag hierin een kans meer aandacht te krijgen van haar moeder. Ze gingen eerst naar Timisoara waar twee vriendinnen van Lavinia hen opwachtten. Ze werden met de auto vergezeld tot in Moldova Noua, vlakbij de Servische grens waar ze overstapten. Een vrouw wachtte hen op aan de andere kant en begeleidde ze tot aan het hotel. De volgende morgen was Lavinia verdwenen en mocht Ilinca haar kamer niet uit. Op een bepaalde dag kwam een man haar halen om naar Montenegro te gaan. Ilinca herinnert zich niet meer de naam van de stad, wel het huis waar ze verkocht werd. Men vertelde haar dat ze zich moest prostitueren om haar terugreis te kunnen betalen. Ze reisde met een Albanees langs bergwegen, eerst met de auto en dan te voet. Nergens kwamen ze een politieman tegen. Toen ze aankwamen in Tirana werd ze naar een hotel gebracht waar ze zich moest prostitueren. Op een avond toen ze een klant dronken had gevoerd kon ze ontsnappen. Ze ging naar het politiebureau en kwam zo terecht in een opvangcentrum van IOM. ■

4. INTERPOL EN ANDERE VORMEN VAN INTERNATIONALE POLITIONELE SAMENWERKING

Samenwerking tussen nationale politiediensten speelt een belangrijke rol in de strijd tegen kinderhandel.

Interpol, waarvan 179 Staten lid zijn, is een internationale organisatie voor politiesamenwerking. De hoofdzetel is in Lyon maar ze beschikt in elke lidstaat over een « Nationaal Centraal Bureau », dat dient als verbinding tussen de verschillende nationale politiediensten en de Organisatie.

Ook Europol is actief in de strijd tegen de kinderhandel. Europol is een intergouvernementele organisatie van de lidstaten van de Europese Unie. Ze opereert op hun vraag en ze strijdt ook tegen de georganiseerde misdaad in het algemeen. In België heeft de Algemene Directie van de Federale Gerechtelijke Politie een cel opgericht die zich specifiek bezig houdt met de strijd tegen mensenhandel. Deze cel verzamelt gegevens en speelt die door aan de politieke verantwoordelijken en aan de administratie. Meer nog, België heeft in verschillende landen verbindingsofficieren die zorgen voor een vlotte doorstroom van informatie tussen de verschillende landen.

5. NIET-GOUVERNEMENTELE ORGANISATIES (NGO'S)

Er zijn veel NGO's betrokken bij de bescherming van kinderrechten, bij de strijd tegen kinderhandel en bij de hulpverlening aan slachtoffers. Het is onmogelijk om alle organisaties die op dit domein werken op te noemen. Ze waarschuwen onder andere voor de gevaren van chatten en surfen en formuleren aanbevelingen voor kinderen, ouders en leraren.

■ Surf- en chattips

Let op als je privé gaat! Niet iedereen is wie je denkt.

Bij het chatten weet je niet altijd met wie je te maken hebt. Mensen kunnen zich anders voordoen dan ze zijn. Hou dit steeds in je achterhoofd. Doe jij je ook niet anders voor dan je bent! Het is soms wel cool maar het kan gevaarlijk zijn.

Geef jezelf niet teveel bloot.

Geef niet teveel informatie prijs. Hou persoonlijke gegevens zoals telefoonnummer, adres, geheime code ... voor jezelf. Als je naar iemand belt, schakel dan je nummerherkenning uit. Zo blijf je mysterieus en behoud je de controle. Wees voorzichtig met het beantwoorden of doorsturen van e-mail. Je loopt anders het risico dat je meer 'spam' ontvangt. Als je chat met onbekenden, neem dan een gratis e-mail adres, bijvoorbeeld bij Hotmail of Yahoo.

Geef ook je vrienden niet teveel bloot.

Geef geen persoonlijke gegevens van je vrienden. Nodig je vrienden niet zomaar uit in een gesprek met een vreemde. Vraag het hem eerst.

Chat-date rules:

LAAT IEMAND WETEN WAAR JE NAARTOE GAAT.

Als je ingaat op een chat-date, vertel het dan zodat er altijd iemand weet waar je bent. Zorg ervoor dat je steeds iemand kunt verwittigen als je in de problemen komt. Spreek af op een veilige plek.

ORGANISEER JE DATE OP EEN PUBLIEKE PLEK. DAT IS VEILIGER. ZORG VOOR JE EIGEN VERVOER.

Maak je voor je terugkeer niet afhankelijk van degene die je ontmoet.

Zeg het luidop als iets je niet bevalt. Schreeuw het uit als iets je de keel uithangt. Beëindig het gesprek bij seksueel ongewenste, racistische of andere ongeschikte taal. Verwittig de verantwoordelijke van de chatroom. Ook bij het surfen kun je beelden tegenkomen waarbij je je ongemakkelijk voelt. Praat erover met je vrienden of met familie.

© Child Focus

V. En in België

In 1998 werd in België en Nederland een onderzoek ingesteld door een *Speciaal Rapporteur* van de VN-Commissie voor de Rechten van de Mens. Het doel was om het probleem van 'de verkoop van kinderen, de kinderprostitutie en de kinderporno-graphie' in België en Nederland te onderzoeken. Het rapport concludeert dat België een ware draaischijf is voor de kinderhandel. Het vraagt onder meer aandacht voor het probleem van de handel in jonge meisjes uit Centraal- en Oost-Europa voor prostitutie en sekstoerisme. Ook wordt het lot van jonge Afrikaanse voetballers aangehaald, en de opvang van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

Ook het *VN-Comité voor de Rechten van de Mens* heeft trouwens, ter gelegenheid van de bespreking van het laatste Belgische rapport, in het bijzonder aandacht gevraagd voor het nationale beleid ten aanzien van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

■ Niet-begeleide minderjarigen

België ontvangt veel asielaanvragen van minderjarigen die alleen in België toekomen, niet begeleid. Indien ze beslissen te blijven, worden hun asielaanvragen onderzocht en komen ze in een opvangcentrum terecht. Maar velen onder hen verdwijnen na een bepaalde tijd. Deze centra zijn open instellingen en vele misdaadorganisaties profiteren van de situatie om deze jongeren te onderscheppen en hen papieren, werk en onderdak te beloven. Het zijn echter vaak leugens. Zo bevinden de minderjarigen zich in een uiterst kwetsbare en illegale situatie. De gerechtelijke autoriteiten staan in deze omstandigheden vaak volkomen machteloos. Tijdens de zoektocht naar verdwenen jongeren ondervinden de magistraten en politiediensten vaak problemen die het onderzoek bemoeilijken. In vele gevallen beschikken zij niet over een duidelijke persoonsomschrijving van de vermiste, zijn er geen foto's noch digitale afbeeldingen, en is er niemand die deze kinderen kent. ■

De *Belgische wetgeving* inzake mensenhandel, en vooral de handel in vrouwen en kinderen, is wereldwijd bekend. Ze wordt dan ook vaak als model aangehaald op internationale fora. Dit was zeker het geval toen in september 2002 in Brus-

sel een Internationale Conferentie tegen de handel in vrouwen en kinderen georganiseerd werd onder het voorzitterschap van België. Het doel was, een preventief beleid te ontwikkelen, en politiebescherming en samenwerking te bevorderen, met name in het kader van de uitbreiding van Europese Unie. Meer dan vijftig landen namen eraan deel. Een gemeenschappelijke verklaring, de *Verklaring van Brussel*, is nu een Europees instrument geworden. Het werd op 8 mei 2003 bekrachtigd door de Raad van de Europese Unie. Deze verklaring dient ertoe, het beleid te formuleren en acties te voeren in een uitgebreide Europese Unie. Het Belgisch model is er duidelijk in terug te vinden. Een belangrijk hoofdstuk handelt over kinderen, die slachtoffer geworden zijn van mensenhandel.

VI. Tot slot enkele vaststellingen en conclusies

Het is duidelijk dat mensenhandel, en ook kinderhandel, een uiterst lucratieve zaak is, met netwerken over de hele wereld. Ook vandaag nog vernietigt deze vorm van mensenhandel miljoenen kinderlevens. Verschillende nationale en internationale organisaties proberen dit kwaad uit de wereld te helpen.. Helaas zijn de moeilijkheden velerlei. Vooral:

1. HET GEBREK AAN BETROUWBARE GEGEVENS

De moeilijkheid om de omvang van de handel in kinderen in te schatten blijft een fundamenteel probleem. Terwijl kinderhandel almaar in toenemende omvang lijkt toe te nemen en de overheden er zich steeds meer bewust van worden, blijft de kwantificering ervan een uitdaging: de gegevens zijn te onbetrouwbaar. In veel landen is de strijd tegen kinderhandel trouwens geen prioriteit:

- 1) er bestaan geen wetten op grond waarvan de schuldigen voor het gerecht kunnen worden gedaagd, en
- 2) het is heel moeilijk, getuigen te vinden en bewijzen te verzamelen die nodig zijn voor een inbeschuldigingstelling.

Hoewel de handel in kinderen een wijdverspreid fenomeen is, is ze dus slecht gedocumenteerd. De reden hiervoor is dat kinderhandel, -arbeid en -prostitutie illegaal is en dat veel van de gevallen ontsnappen aan elke officiële controle. Daarnaast veroorzaakt het taboe dat in veel landen nog steeds op het onderwerp rust, dat er weinig onderzoek naar wordt gedaan en dat het publiek niet voldoende bekend is met het fenomeen. Daardoor is het verzamelen van betrouwbare gegevens een moeizaam proces. Het gebrek aan informatie vormt dan ook een van de grootste problemen in de strijd tegen de handel.

Verschillende internationale organisaties hebben overigens al maatregelen genomen om dit gebrek te verhelpen.

■ **Alarmerende gegevens ...**

Kinderhandel is per definitie een clandestiene activiteit die aan elke officiële controle tracht te ontsnappen. De gegevens

omtrent het aantal kindslachtoffers zijn daarom schaars en onbetrouwbaar. Er wordt ook haast nooit onderscheid gemaakt tussen volwassenen en kinderen. De bronnen zijn uiteenlopend (media, plaatselijke enquêtes, case studies, ...) of worden overgenomen zonder controle.

In afwachting van meer betrouwbare gegevens houdt men het voorlopig op ongeveer 1,2 miljoen kinderen die elk jaar het slachtoffer worden van kinderhandel. Daarvan wonen er, volgens een studie uitgevoerd door het Amerikaans Congres, 200.000 in West-Afrika en 50.000 in de Verenigde Staten.

2. HET BELANG VAN SAMENWERKING TUSSEN DE VERSCHILLENDE INSTANTIES

Er is nog onvoldoende internationale samenwerking.

Het is duidelijk dat kinderhandel een wereldwijd fenomeen is. Criminele organisaties en netwerken gespecialiseerd in kinderhandel zitten overal. Daarom is het zo belangrijk dat er samenwerkingsmechanismen bestaan tussen de verschillende instanties op nationaal en internationaal vlak om verantwoordelijke burgers deel te laten nemen aan de strijd tegen kinderhandel. Het is van essentieel belang dat iedereen een situatie van kinderhandel kan herkennen en er op een aangepaste manier op kan reageren: leraren, politie, douaneambtenaren, vrachtwagenchauffeurs, hoteluitbaters, de kinderen zelf of hun ouders ...

De Verenigde Naties, UNICEF, de Internationale Arbeidsorganisatie, de Internationale Organisatie voor Migratie, politiediensten over heel de wereld, talloze NGO's, werken samen in de strijd tegen de kinderhandel. Belangrijke vorderingen werden reeds gemaakt in dit verband. Internationale verdragen, beter aangepaste wetten, sensibilisering van het publiek en van regeringen zijn evoluties die door deze organisaties werden mogelijk gemaakt. Tientallen mensenlevens zijn daardoor reeds gered. Maar deze acties zijn helaas niet voldoende om de kern van goed georganiseerde criminele netwerken te ontmantelen.

Een efficiëntere samenwerking tussen de verschillende actoren van de strijd tegen de handel is dus onontbeerlijk. Om een fenomeen van dergelijke afmetingen te bestrijden is het absoluut noodzakelijk dat de strijd gezamenlijk en op alle niveaus van het proces tegelijkertijd wordt aangebonden. Aangezien de handel in mensen, in kinderen, een bij uitstek internationaal fenomeen is, dient het in de eerste plaats op internationaal niveau, maar vervolgens ook op nationaal niveau, bestreden te worden.

■ **Het verhaal van Borania**

Borania groeide op in een arm dorpje in Oost-Europa. Toen ze 14 jaar werd, besloot haar vader haar naar een buurland te sturen om daar te gaan werken en zo mee in het levensonderhoud van het gezin te voorzien. Een bemiddelingsbu-

reau stelde haar voor tegen een redelijk loon te gaan werken als huisbediende. In werkelijkheid werd ze echter gedwongen zich te prostitueren in de straten van een grote Westerse stad. Nadat ze mishandeld werd, belandde Borania in het ziekenhuis. Daar belde ze een hulplijn. Ze vertelde haar verhaal, vanaf het ogenblik dat ze verstrikt raakte in de klauwen van een netwerk voor mensenhandel tot haar leven in de bordelen. Ze vertelde ook dat ze vroeger door haar vader misbruikt werd en dat ze bang was naar huis terug te keren. Wereldwijd ondergaan miljoenen kinderen hetzelfde lot als Borania.

Wat als ...

Wat als verschillende landen maatregelen zouden nemen ter bescherming van kinderen, zodat zij dergelijke situaties niet meer hoeven mee te maken? Jammer genoeg is dit niet overal het geval en bestaan de maatregelen vaak wel op papier maar worden ze niet toegepast.

Als het land van herkomst van Borania in een schoolplichtwet voorzag, had het jonge meisje haar studies kunnen afmaken.

Als er bilaterale verdragen bestonden tussen haar land en zijn buurlanden, zou Borania niet de toelating gekregen hebben om alleen de grens over te steken. De douane zou haar visum hebben nagekeken en ongetwijfeld ontdekt hebben dat het meisje een slachtoffer van kinderhandel was. Maar Borania kon haar land verlaten en het volgende binnkomen als een eenvoudige 'toerist'. Nochtans, de statistieken van het land van eindbestemming zien er zeer goed uit, zoals het merendeel van de Europese landen trouwens.

Als de plaatselijke media over de problematiek van de kinderhandel gesproken hadden, dan zou Borania misschien voorzichtiger geweest zijn.

En als de leraars zich bewust waren geweest van dit risico, zouden ze begrepen hebben dat de geregelde afwezigheden van Borania op school te wijten waren aan het misbruik waarvan ze thuis het slachtoffer was.

En als de medewerkers van de telefonische hulplijn een degelijke vorming hadden gekregen, hadden ze Borania de juiste raad en bijstand kunnen verlenen.

En als ... en als ... ■

Elk verhaal van een slachtoffer van kinderhandel is verschillend. Maar het lijden van Borania is het lijden van de vele kinderen die slachtoffer geworden zijn van handel, uitbuiting, chantage. Het verhaal van Borania bewijst dat het helpen van kinderen die het slachtoffer werden van kinderhandel, op zich onvoldoende is. Het is nodig om kinderen zoveel mogelijk te beschermen voordat het zover is.

- “De wereld beschikt over de middelen en de kennis om efficiënt op te treden. Politieke leiders moeten de wil hebben om het lot van kinderen te verbeteren. Dit is de basisvoorwaarde voor een betere wereld. Niets is belangrijker dan het voortbestaan en de harmonieuze ontwikkeling van onze kinderen.”

Louise Fréchette, vice-Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ■

Nuttige telefoonnummers, adressen en sites

- POLITIE: 101
- CHILD FOCUS: 110
- KINDER- EN JONGERENTELEFOON: 078 15 14 13
- JO-LIJN: 0800-90033
- INTERNATIONALE ORGANISATIE VOOR MIGRATIE (IOM)
Regionaal Bureau bij de Europese Unie
Montoyerstraat 40
1000 Brussel
E-mail: DPPMRFBussels@iom.int
Telefoon: 02 282 45 60
Fax: 02 230 07 63
Internetadres: www.iom.int
- ALGEMENE DIRECTIE VAN DE GERECHTELIJKE POLITIE
Directie strijd tegen criminaliteit inzake personen
Cel mensenhandel
Avenue de la Force Aérienne 10
1040 Etterbeek
Tel : 02 642 63 10
Fax : 02 642 62 24
- CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN EN VOOR RACISME-
BESTRIJDING
Wetstraat 155
1040 Brussel
Tel : 02 233 06 11
Fax : 02 233 07 04
- INFORMATIECENTRUM VAN DE VERENIGDE NATIES
Wetstraat 155, blok C
1040 Brussel
Tel: 02 287 4004
Fax: 02 502 4061

NEDERLANDSTALIGE SITES

- <http://www.inpetto-jeugddienst.be/>
In Petto, jeugddienst Informatie en Preventie
- <http://www.kjt.org/>
Kinder- en Jongerentelefoon
- <http://www.kinderrechtswinkel.be/>
Documentatie, vragen en problemen in verband met de rechten van kinderen
- <http://www.kinderrechtencommissariaat.be/>
Gaat onder meer na of het Vlaams Parlement rekening houdt met de rechten van kinderen.
- <http://users.pandora.be/kinderrechtenhuis>
Kinderrechten huis biedt vormingen aan rond kinderrechten voor scholen en jeugdgroepen. Je kan er terecht voor informatie over kinderrechten in de infotheek 'kinderrechten'.
- www.kinderrechtencoalitie.be
De kinderrechtencoalitie is een netwerk van niet-gouvernementele organisaties dat wil toezien op de naleving van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Op de site vind je een databank en heel wat actuele informatie rond kinderrechtenthema's
- www.plan-international.be
Plan België/Foster Parents Plan is een internationale kindgerichte ontwikkelingsorganisatie. Plan streeft er via langetermijnprogramma's naar om kinderen de kans te bieden hun capaciteiten volledig te laten ontwikkelen. Op de website vind je alle informatie over de activiteiten van Plan België/Foster Parents Plan, enkele interessante documentatiepakketten en mogelijkheden om deel te nemen aan de activiteiten van Plan België/Foster Parents Plan.
- <http://www.fedpol.be/>
De site van de Belgische Federale Politie.
- <http://www.unicef.be/kinderhandel/site/13.htm>
Site van UNICEF met alle informatie over de kinderhandel in het algemeen.
- <http://www.aivl.be/>
De site van Amnesty International dat ijvert voor de naleving van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

ENGELSTALIGE SITES

- www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc/
Het Comité voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties ziet onder meer toe of kinderrechten in verschillende landen gerespecteerd worden en geeft aanbevelingen aan de landen over waar er nog werk aan de winkel is. Op de site vind je de data van de besprekingen van de nationale rapporten, de aanbevelingen die ze al deden per land ...
- www.unicef.org/events/yokohama/
Handige opmerkingen over het Tweede Wereldcongres tegen Commerciële Seksuele Uitbuiting van Kinderen, te Yokohama, Japan, van 17 tot 20 december 2000.
- www.unicef.org/sexual-exploitation
Informatie over hoe UNICEF de seksuele uitbuiting van kinderen bestrijdt, gepubliceerd op de website van UNICEF hoofdkwartier in New York, VS.
- http://www.endchildexploitation.org.uk/issue_child_trafficking.asp
Campagne van het Brits Comité voor UNICEF.
- <http://www.ilo.org/public/english/standards/ipecc/onlinecampaign/home.htm>
Interactieve site van de Internationale Arbeidsorganisatie.
- <http://www.stophumantrafficking.org/faq.html>
Anti Slavery International geeft een overzicht van de meest gestelde vragen rond kinder- en mensenhandel.
- <http://www.globalmarch.org/child-trafficking/>
De site van de Wereldwijde Mars.
- <http://www.protectionproject.org>
The Protection Project is een onderzoekscentrum rond mensenrechten, gebaseerd in de Johns Hopkins University School of Advanced International Studies in Washington, D.C. Deze site heeft vooral aandacht voor juridische aspecten.
- <http://www.stopchildtrafficking.org/>
De internationale campagne van de NGO Terre des Hommes.
- www.oneworld.net/guides/child_labour/front.shtml
OneWorld is een netwerk van 1250 organisaties die alle strijden voor sociale gerechtigheid. Hun sectie kinderarbeid verzamelt de laatste nieuwtjes en geeft informatie over een aantal ontwikkelingsorganisaties.
- http://www.endchildexploitation.org.uk/resources_links.asp
Voor nog meer interessante links.

- www.ecpat.org
De internationale organisatie ChildWise wil een einde maken aan kinderprostitutie, kinderpornografie en het verhandelen van kinderen voor seksuele doeleinden.
- <http://www.interpol.int/Public/THB/default.asp>
De Internationale site van Interpol en meer info over haar taak in de strijd tegen kinderhandel.

WERKTEN MEE AAN DEZE BROCHURE:

- De Vereniging voor de Verenigde Naties
- De Internationale Arbeidsorganisatie, Bureau te Brussel
- Het Belgisch Comité voor UNICEF
- De Internationale Organisatie voor Migratie, Bureau te Brussel
- Federale politie, Centrale cel tegen mensenhandel
- het Informatiecentrum van de Verenigde Naties te Brussel